

Lapinpahtasammal

Lappglansmossa
Orthothecium lapponicum

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1986

Luontodirektiivin laji (liite II)
ALP suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa

Luonnehdinta

Lapinpahtasammal on pienehkö, noin 2–3 senttimetrin mittainen, kiiltävä, vähähaarainen tiheinä laikkuina kasvava tunturisammal. Kasvustolaikut ovat pienehköjä, mutta ilmeisen pitkäikäisiä. Sammalen versot ovat kullankeltaisia tai varjoisilla paikoilla kasvaessaan vihreitä. Lehdet ovat soikeita, kuperia, limittäisiä ja poimuttomia. Lehden lyhyt kärki on taaksekaartuva, ja keskisuoni on lyhyt ja tavallisesti kaksihaarainen. Lehtilaita on kapealti taakäänteinen. Lapinpahtasammal on kaksikotinen, eikä sillä ole koskaan havaittu itiöpesäkkeitä. Se levinnee irronneitten lehtien tai versokappaleiden avulla. Lapinpahtasammal on kultapah-tasammalta (*Orthothecium chryseon*) pienikokoisempi, ja silopahtasammalta (*O. strictum*) suurikokoisempi. Lisäksi lajeilla on erottavia lehtituntomerkkejä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lapinpahtasammal on kalkkinvaatija. Se kasvaa alapaljakalla kalkkituntureiden pahtakallioilla kosteilla tai vettä valuvilla seinämillä ja koloissa. Seurana kasvaa usein muita kalkkituntureiden lajeja. Lapinpahtasammalta on toistaiseksi löydetty vain Pohjois-Euroopasta. Ruotsissa lajilla on kymmenkunta kasvupaikkaa, joista osa tunturikoivuvyöhykkeessä. Pohjois-Norjasta tunnetaan muutamia esiintymiä, ja lisäksi laji on löydetty Huippuvuorilta. Suomessa se on hyvin harvinainen ja kasvaa vain luoteisilla kalkkituntureilla Enontekiön pohjoisosassa.

Nykytila ja uhkatekijät

Lapinpahtasammalen kanta on pieni, eikä sen tilaa tunneta kovin hyvin. Tunnetut esiintymät sijaitsevat suojelualueilla. Koska populaatiot ovat vähäisiä, uhkatekijät liittyvät niukkojen esiintymien häviämisiin satunnaistekijöiden vaikutuksesta. Myös ilmastonmuutoksesta saattaa olla lajille haittaa.

Hoitosuosituks

Lapinpahtasammal ei vaadi nykyisellään erityisiä hoitotoimia.

Lähteet

- Ulvinen, T. 2009. *Orthothecium lapponicum* – erittäin uhanalainen. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. Ympäristöopas. S. 179–180.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.). 2002. Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 560. 354 s.

Kuva: Risto Virtanen